

De leerlingenraad in positie

Uit de landelijke LAKSmonitor 2018 blijkt dat slechts 37% van de leerlingen het gevoel heeft mee te kunnen praten over wat er gebeurt op school. Voor mijn masterthesis aan Tias University MPM ontwikkelde ik daarom een model waarmee schoolleidingen beter in staat zijn om leerlingen met hun leerlingenraad meer te betrekken bij de school.

Mijn leerlingenraad wist in korte tijd veel te bereiken. Zo werd de toetsweek gepland rondom het weekeinde opdat er meer tijd tussendoor was om te leren, er kwam een extra studieplek op de tweede verdieping, leerlingen hadden een inspirerende en veelzeggende deelname bij sollicitatiegesprekken en zij werden betrokken bij de toekomstplannen van de school. De leerlingenraad bleek vol te zitten met creatieve ideeën en het MTbeleid kon op meer draagkracht binnen de school rekenen.

Het model beschrijft vier voor leerlingen en schoolleidingen herkenbare hoofdrollen. Het vooraf bepalen van de rol die de leerlingenraad heeft op een bepaald schooldomein maakt helder wat van wie verwacht wordt. Welke rol het beste gekozen kan worden is afhankelijk van de drie factoren participatiedomein, de ontwikkeling in tijd en van de overheersende cultuur op een school.

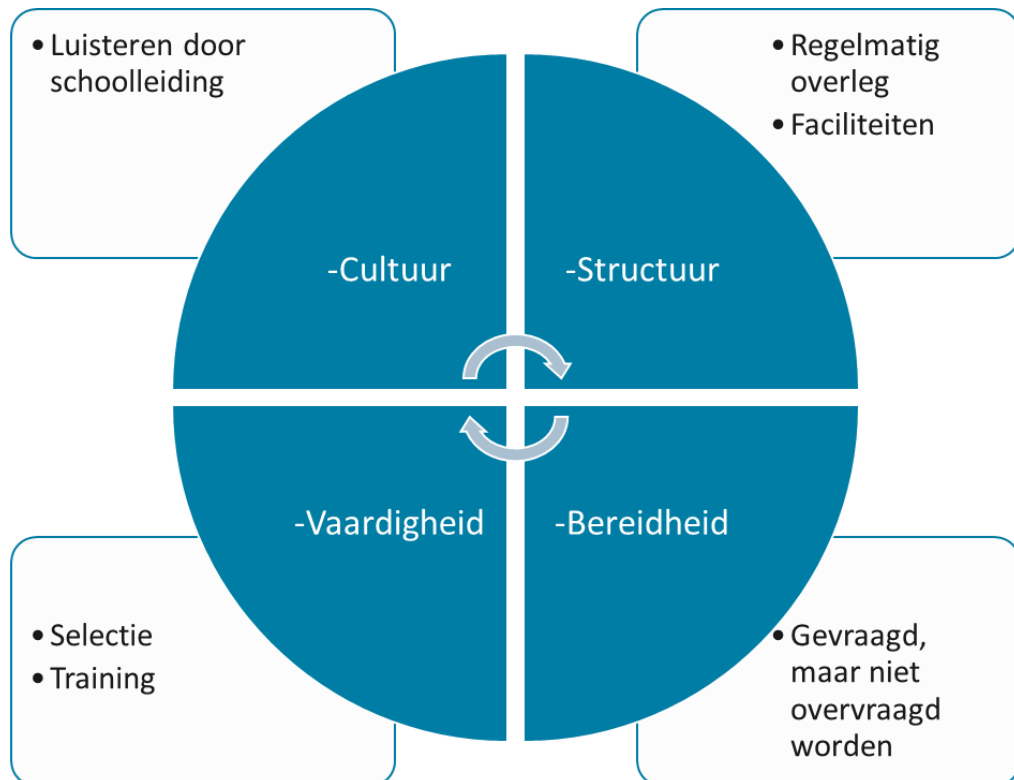
Figuur 1: Rollen van de leerlingenraad. Manders, 2019.

Met betrekking tot de eerste factor participatiedomein valt op dat 50% van de leerlingenraden zich alleen bezig blijkt te houden met de organisatie van sociale activiteiten. Op een goede tweede plaats staan inrichtingszaken zoals voldoende stoelen in de aula en schone toiletten. Als je het aan leerlingen vraagt willen zij ook zeker niet betrokken zijn bij zaken die ver van hen af staan. "Als ik met alles mee wil praten, zou ik hier beter een baan kunnen nemen" zei de voorzitter van de leerlingenraad tegen mij. Lange termijn personeelsbeleid of de meerjarenbegroting is dan waarschijnlijk ook niet aan hen besteed. Dat wil niet zeggen dat een leerlingenraad zich alleen wenst te bemoeien met sociale activiteiten en inrichting. Voor alle leerlingenraden die ik interviewde voor mijn masterthesis geldt dat zij graag advies geven over wat beter kan op school. De kwaliteit van de lessen, de toekomstplannen van de school, de manier waarop toetsen afgenomen worden. Er is geen groep die dit van zo nabij meemaakt als onze leerlingen.

Daarmee komen wij tot de tweede factor die de rol van de leerlingenraad bepaalt, de schoolcultuur. Appleton et al beschrijven de ontwikkelen van de leerling als machine, naar beslissende, naar createur. De drie hierbij behorende wetenschappelijke stromen, behaviorisme, cognitivisme vanaf begin jaren zeventig en sociaal-constructivisme vanaf begin 2000, komen

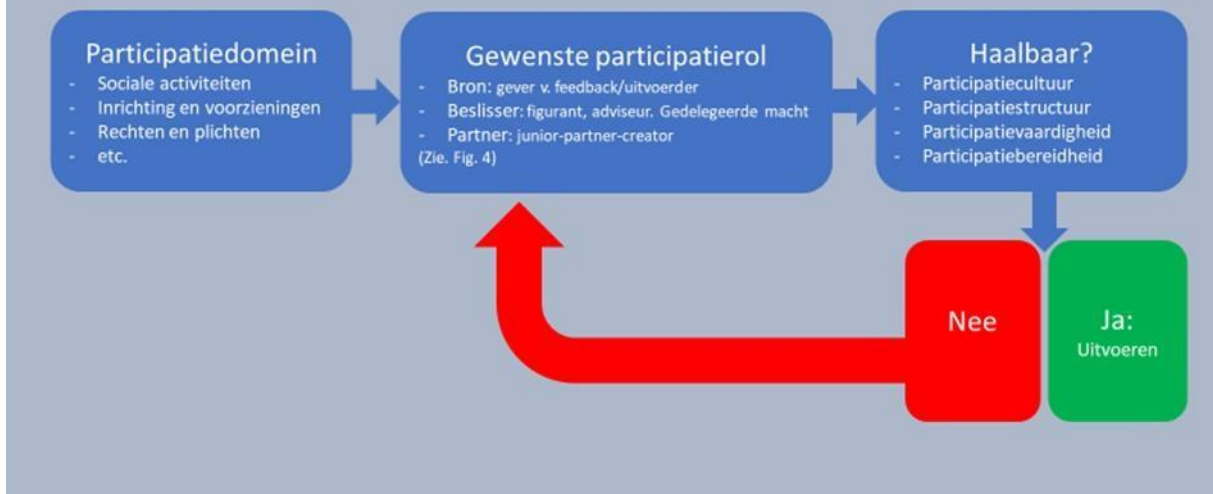
allen nog op scholen voor. Het behaviorisme lijkt te overheersen op traditionele scholen die zich vooral focussen op het behalen van een diploma. op Dalton, Montessori en andere traditionele vernieuwingscholen waar ontwikkelen naar zelfstandige burgers meer centraal staat, lijkt de rol van beslisser van relatief groot belang. De rol als meedenker is met name dominant op meer recente vernieuwingscholen. Volwassenen en leerlingen denken hier samen na over de toekomst van de school. Opvallend was evenwel dat leerlingen en schoolleidingen van alle scholen open stonden voor een meer meedenkende rol van de leerlingenraad. Er was geen sprake van onwil. Op de meeste scholen lijkt nog niet goed nagedacht te zijn over hoe leerlingenraden strategisch te betrekken in de ontwikkeling van de school. De positiebepaling van leerlingenraden blijkt vooral bepaald te zijn door gewoontepatronen uit het verleden.

Benoemen welke rol je zou willen dat de leerlingenraad speelt, wil niet zeggen dat het ook lukt om de raad die rol op je school te geven. Als een schoolleiding niet echt luistert, faciliteiten ontbreken, er geen leerlingen te vinden zijn die bereid zijn of als leerlingen onvoldoende geschoold en begeleid worden, is een echt participerende rol als beslisser of meedenker niet mogelijk. De vier interacterende sleutelbegrippen schoolcultuur, -structuur, -bereidheid en -vaardigheid bepalen welke rol haalbaar is op een school. Participatiebereidheid blijkt daarbij met name afhankelijk te zijn van het op orde hebben van de andere drie sleutelbegrippen. Serieus nemen, vragen mee te denken en zorgen voor begeleiding zorgen ervoor dat de participatiebereidheid toeneemt.

Figuur 2: Participatiebepalende factoren (Wissema, bouts en Rutgers, 1996). Bewerking door auteur.

Participatierol bepalingsmodel

Figuur 3: Participatierol bepalingsmodel. Manders, 2019.

Met mijn leerlingenraad heb ik op basis van bovenstaand model een leerlingenraadmonitor ontwikkeld. Met deze monitor kunnen leerlingenraden bepalen welke rol zij nu op een schooldomein hebben, waar zij over 1 jaar zouden willen staan en wat er voor nodig is om daar te komen. De leerlingenraadmonitor is gevalideerd op de zeven leerlingenraden van de Almeerse Scholengroep. Alle leerlingen van alle raden van vmbo tot en met gymnasium waren strak van 13.00 tot 18.00 aan het werk. Zij maakte geen gebruik van de aangeboden pauzes en wisten allen prima te zeggen wat zij belangrijk vonden voor hun school. De begrijpelijkheid, toepasbaarheid en legitimiteit van de leerlingenraadmonitor werd door de raden en schoolleiding met respectievelijk 3,5;3,8 en 3,8 op een vierpunts Likertschaal gewaardeerd.

Mark Manders MSC

Rector Oostvaarders College, www.ovc.nl

Eigenaar Denk- coaching & advies, www.denk-ca.nl

m.manders@ovc.asg.nl

Aanbevolen (secundaire) literatuur

Appleton, J., Christenson, S., & Furlong, M. (2008). Student engagement with school: Critical conceptual and methodological issues of the construct. *Psychologie in the schools*. Vol 45(5).

Bollen, I. & Verbeek, F. (2015). *Leerlingraden in het Voortgezet Onderwijs: Onderzoeksrapport LAKS*. (Rapport 938, project 40677). Amsterdam, Kohnstamm Instituut.

- Fielding, M. (2011). *Patterns of Partnership: Student Voice, Intergenerational Learning and Democratic Fellowship*. In *Rethinking Educational Practice through Reflexive Inquiry*, by N. Mockler and J. Sachs, 61–75. Dordrecht: Springer.
- Fung, A. (2006). Varieties of Participation in Complex Governance. *Public Administration Review*, December, pp. 66-75. doi:10.1111/j.1540-6210.2006.00667.x
- LAKS. (2018). *Leerlingenraadhandboek*. Geraadpleegd op <https://www.laks.nl/wpcontent/uploads/2018/11/leerlingenraadhandboek.pdf>
- Smit, F., Vrieze, G., & van Kuijk, J. (2005). *Leerlingparticipatie in het voortgezet onderwijs: Onderzoek naar ervaringen met nieuwe vormen van leren*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Vandamme, R. (2007). *Gedrag patronen van personen en organisaties*. Pearson education.
- Wissema, J. G., Bouts, W & Rutgers, B. (1996). *Medezeggenschap op maat: van toetsende naar interactieve medezeggenschap*, Assen: Van Gorcum.